

פרשת כי תשא - יג' מידות

ספר שמות פרק לב

(ז) ויִדְבֹר ד' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר כִּי שָׁחַת עָמְדָה אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ח) סָרוּ מִהֵרָא מִן הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתֶם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֹּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ: (ט) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֵת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קִשָּׁה עֲרִף הוּא: (י) וַעֲתָה הִנֵּיחָה לִי וַיַּחַר אִפִּי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גְדוֹל: (יא) וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ד' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר (1) לְמָה ד' יַחַרָה אַפָּךְ בְּעַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיַד חֲזָקָה: (יב) לְמָה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרַעַה הוֹצִיאָם לְהַרְגֵם אֶתְּם בְּהָרִים וּלְכַלְתֶּם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה שׁוּב מִחֲרוֹן אַפָּךְ וְהִנַּחֵם עַל הָרַעַה לְעַמְּךָ:

(2) (יג) זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת זְרַעְכֶם כְּכֹזָבִי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתְּךָ לְזַרְעְכֶם וְנִחַלְוּ לַעֲלֶם: (יד) וַיִּנָּחֵם ד' עַל הָרַעַה אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לַעֲמוֹ: [שְׂרִיפַת הָעֵגֶל, בְּנֵי לֹוִי, וּבִקְשַׁת מַחִילָה נֹוסַפְתָּ]

פרק לג

(א) וַיִּדְבֹר ד' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר מִזֶּה אֶתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתְנַנֶּנָּה: (ב) וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגִרְשִׁיתִי אֶת הַכְּנַעֲנִי הָאֹמְרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי הַחֲוִי וְהַיְבוּסִי: (ג) אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ כִּי עִם קִשָּׁה עֲרִף אֶתָּה כֹּן אֶכְלָךְ בְּדָרֶךְ: (ד) וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא שָׁתוּ אִישׁ עֲדָיו עָלָיו: [אֹוהֶל מִשָּׁה מַחוּץ לַמַּחֲנֶה]

(יב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ד' רְאֵה אֶתָּה אָמַר אֱלֹהִים הַעַל אֶת הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֹמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם מִצַּאת חֹן בְּעֵינָי: (יג) וַעֲתָה אִם נָא מִצַּאתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ וְאֶדְעָךָ לְמַעַן אֲמַצָּא חֹן בְּעֵינֶיךָ וְרֵאָה כִּי עָמְדָה הַגּוֹי הַזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר פָּנִי יִלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ:

(טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹוִי אִם אֵין פָּנֶיךָ הַלְכִים אֶל תַּעֲלֶנּוּ מִזֶּה: (טז) וּבִמָּה יוֹדַע אִפּוֹא כִּי מִצַּאתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמְּךָ הַלֹוֹא בְּלִכְתֶּךָ עֲמֻנּוֹ וְנִפְלִינּוֹ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה: (יז) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה גַם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי מִצַּאת חֹן בְּעֵינֶיךָ וְאֶדְעָךָ בְּשֵׁם: (יח) וַיֹּאמֶר הָרֵאנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ:

(יט) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבִי עַל פָּנֶיךָ וְקִרְאתִי בְשֵׁם ד' לְפָנֶיךָ וְחִנַּתִּי אֶת אֲשֶׁר אַחֲוֹן וְרַחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לְרַאֵת אֶת פָּנָיו כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי: (כא) וַיֹּאמֶר ד' הִנֵּה מְקוֹם אֶתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל הַצּוּר: (כב) וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁפְתֵי כָפִי עָלֶיךָ עַד עֲבָרִי: (כג) וְהִסְרִיתִי אֶת כָּפִי וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ: [צִוּוּי לַעֲלוֹת עִם לוֹחוֹת הָאֲבָן]



פרק לד

(ד) וַיִּפְסַל שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֹׁנִים וַיִּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַּבֶּקֶר וַיַּעַל אֶל הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה ד' אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים: (ה) וַיִּרְדֵּ ד' בַּעֲנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ד': (ו) וַיַּעֲבֹר ד' עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא ד' אֶל רַחוּם וְחַנוּן אֲרָךְ אַפִּים וְרַב חֶסֶד וְאַמֶּת: (ז) לָצַר חֶסֶד לְאֲלֹפִים נָשָׂא עֹן וּפָשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֹן אָבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים: (ח) וַיִּמְהַר מֹשֶׁה וַיִּקְדֵּ אֲרָצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶ: (ט) וַיֹּאמֶר אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדִנִּי יְיָ נָא אֲדַנִּי בְּקִרְבְּנוּ כִּי עִם קִשָּׁה עָרַף הוּא וְסִלַּחְתָּ לְעוֹנָנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

1. והנה העניין שהאבות היה גילוי השכינה להם והדיבור עמהם במידת הדין רפה, ונהג עמהם בה, ועם משה יתנה ויודע במידת הרחמים שהוא בשמו הגדול **(רמב"ן שם' ו,ב)**

2. משל לרופא שהיה לו תלמיד ולימדו כל מיני רפואות, חוץ מרפואת מכה פלונית. אמר ליה: כל מיני רפואות שבעולם גילית לי, חוץ מרפואת מכה פלונית, בבקשה ממך גלה לי אותה. כך אמר משה להקב"ה: הודיעני נא את דרכיך, והודיעו... **[מדרש תהילים (בובר), מזמור כ"ה]**.

3. אמר הקב"ה למשה מכלה אני אותם מלפני שכן הוא אומר אכנו בדבר ואוריחנו (על חטא המרגלים), מיד עמד לו משה מבקש רחמים מן הקב"ה, כיצד? בשעה שעשו ישראל את העגל עמד לו משה, באותה שעה היה מבקש עליהם, אמר לו בבקשה ממך הודע אותי באיזו מידה את נוהג בעולמך, שכן הוא אמר הודיעני נא את דרכך ואדעך, אמר לו הקב"ה במידת הרחמים אני נוהג בעולמי... **[תנחומא (בובר), הוספה לפרשת שלח י"ד]**.

4. וכן אמר הראני נא את כבודך. בריתה ברית על מה שהבטחתי. כמו שעשה לאברהם כשאמר במה אדע. וכתוב שם והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים וסמיך ליה ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי אף כאן שאל משה להקב"ה קיום ברית ונתרצה לו הקב"ה שיראה לו בכריתות ברית כדכתיב ויעבור ה' על פניו ויקרא וגו' וכתב בתריה הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות כמו שבקשת ונפלינו אני ועמך וגו'... וראית את אחורי - לאחר שאעבור על פניך בכריתות ברית תוכל לראות. כעין העגל אשר כרתו לשניים ויעברו בין בתריו (ירמיהו לד, יח). דרך עברה היו כורתים ברית **(רשב"ם שם' לג, יח)**

5. וקראתי בשם ה' לפניך - שאקרא לפניך השם הגדול שלא תוכל לראותו וחנותי בו את אשר אחון ורחמתי בו את אשר ארחם, שתדע בקריאה ההיא מידת החנינה ומידת הרחמים אשר יחוננו וירחמו בשמי ובטובי... **(רמב"ן ל"ג, יט)**.



שמות כ' – עשרת הדיברות	שמות לד' – יג' מידות	דברים ז' – אזהרת משה
	(ו) ויַעֲבֹר ד' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא	
(ה) כִּי אֲנֹכִי ד' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא	ד' ד' אֵל רְחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאֵמֶת :	(ט) וַיִּדְעַתְּ כִּי ד' אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנָּאֵמָן
	(ז) נֶצַח חֶסֶד לְאֲלֹפִים	שְׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו לְאֶלְפֵי דֹר :
	נִשְׂא עֹון וּפְשָׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה	
(ה) פֶּקֶד עֹון אֲבוֹת עַל בְּנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רְבָעִים לְשָׁנָי :	פֶּקֶד עֹון אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רְבָעִים :	(י) וּמִשְׁלֵם לְשֹׁנְאָיו אֵל פְּנָיו לְהֶאֱבִידוֹ לֹא יֵאָחַר לְשֹׁנְאוֹ אֵל פְּנָיו יִשְׁלֵם
(ו) וְעִשָׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים לְאֹהֲבֵי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי :		

במדבר פרק יז

(יא) וַיֹּאמֶר ד' אֵל מֹשֶׁה עַד אָנֹכָה יִנְאָצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנֹכָה לֹא יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכֹל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי
בְּקִרְבּוֹ : (יב) אֲכַנּוּ בְּדַבָּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאֶעֱשֶׂה אֶתְּךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעַצוּם מִמֶּנּוּ :
(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל ד'

(1) וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי הִעֲלִיתָ בְּכַחַד אֶת הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ : (יד) וְאָמְרוּ אֵל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ
כִּי אֵתָה ד' בְּקִרְבֵּי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עֵינָם בְּעֵינֵי נְרָאָה אֵתָה ד' וְעַנְנֶךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֻד עָנָן אֵתָה הַלֵּךְ
לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמוּד אֵשׁ לַיְלָה : (טו) וְהִמַּתָּה אֶת הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ
אֶת שְׁמֶעְךָ לֵאמֹר : (טז) מִבְּלַתִּי יָכַלְתָּ ד' לְהַבִּיא אֶת הָעָם הַזֶּה אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחַטֶם
בַּמִּדְבָּר :

(2) (יז) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר : (יח) ד' אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד נִשְׂא עֹון וּפְשָׁע
וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶּקֶד עֹון אֲבוֹת עַל בְּנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רְבָעִים : (יט) סָלַח נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְּדֹל
חַסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׂאָתָה לְעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הַנְּהָ :
(כ) וַיֹּאמֶר ד' סָלַחְתִּי כְּדַבַּרְךָ :



ספר ליקוטי הלכות או"ח - הלכות השכמת הבוקר הלכה א

ואז למד השם יתברך למשה סדר תפלה וסדר לפניו י"ג מדות של רחמים. וזהו (שם), "ויאמר אני אעביר כל טובי וכי", ש'למדו וגלה לו כל הטוב שלו יתברך, כביכול, כדי שידע שהשם יתברך טוב לכל תמיד ויכולין לעורר הטוב בהגריע שבגרויע ולהכניסו בכף זכות ולהחזירו בתשובה. וזה בחינת י"ג מדות של רחמים, בחינת (שם) ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים וכי, שהשם יתברך מלא רחמים וטוב לכל ומאריך אף לצדיקים ולרשעים, כי הוא מטה כלפי חסד ודן את הכל לכף זכות ומוצא נקדה טובה אפלו בפושעי ישראל ועל ידי זה מכריע אותם לכף זכות כנ"ל. וזהו בחינת (שם) נוצר חסד לאלפים, שבחינת החסד, דהינו מה שהוא יתברך מטה כלפי חסד ודן לכף זכות ומוצא נקדה טובה וכי כנ"ל, זה החסד נוצר וממתיק לאלפים, הינו אף על פי שיש כנגד זה אלפים ורבות פגמים שפגם אותו האדם, אף על פי כן מעט הטוב שמוצא על ידי החסד כנ"ל דוחה הכל כנ"ל. ועל ידי זה (שם) נושא עון ופשע וכי, כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות וכי כנ"ל:

